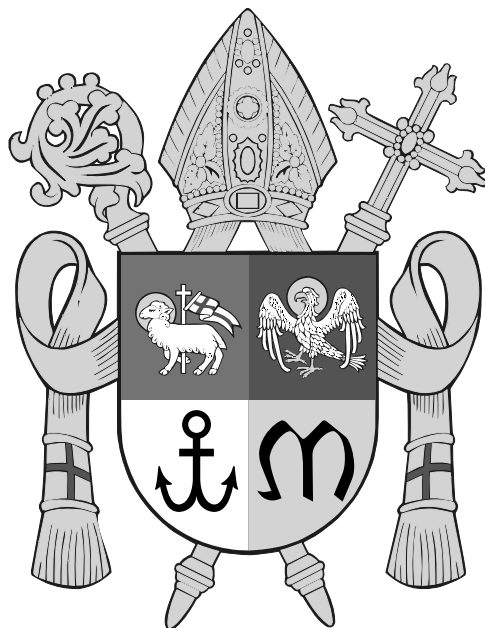

Nr 54

SIEWCA

Biuletyn Katechetyczny Diecezji Toruńskiej

Toruń 2024

„Siewca”

Biuletyn Wydziału Katechetycznego Kurii Diecezjalnej Toruńskiej

Redaktor naczelny:

ks. dr Mariusz Wojnowski

Zastępca redaktora:

Beata Girzyńska

Kontakt z redakcją:

Kuria Diecezjalna Toruńska

ul. Łazienna 18, 87-100 Toruń,

tel. 56 6223530 lub kom. 508 777 082

www.katechizacja.diecezja-torun.pl

Wydawca:

Wydział Katechetyczny Kurii Diecezjalnej Toruńskiej

Skład komputerowy:

własny

SPIS TREŚCI

DANE URZĘDOWE 5

DZIAŁ URZĘDOWY

I. KOMUNIKAT WYDZIAŁU KATECHETYCZNEGO 7

II. KALENDARIUM 2023/2024 8

DZIAŁ FORMACYJNY

I. Błogosławiony Stefan Wincenty Frelichowski (1913–1945)
dk. prof. dr hab. Waldemar Rozynekowski – Wydział Nauk
Historycznych UMK; wicedyrektor Wydziału Duszpasterskiego
Kurii Diecezjalnej Toruńskiej 10

II. Święty Jan Paweł II – wielki misjonarz
ks. dr Dariusz Kajzer – Dyrektor Papieskich Dzieł Misyjnych
Diecezji Toruńskiej 21

III. Sprawozdania katechetyczne 2023/2024 26

IV. Doradcy metodyczni z zakresu religii 30

DZIAŁ WSPÓLNOTOWY

I. Pierwszy przegląd jasełek 31

II. Konkursy 32

III. Zdrapka komunijna 33

IV. Pielgrzymka do Grecji 34

DANE URZĘDOWE

Wydział Katechetyczny Kurii Diecezjalnej Toruńskiej:

1. ks. dr Mariusz Wojnowski – dyrektor
2. mgr Beata Girzyńska – wicedyrektor
3. Katarzyna Nowicka – sekretarz

Wizytatorzy diecezjalni:

4. dr hab. Beata Bilicka, prof. UMK (bilicka@umk.pl)
5. mgr Beata Girzyńska (girzynska@gmail.com)
6. ks. kan. dr Marian Wróblewski (wmarian@wp.pl)
7. ks. kan. dr Andrzej Kowalski (ks.andrzej.kowalski@wp.pl)
8. ks. dr Mariusz Wojnowski (mariusz.wojnowski@wp.pl)

Wizytatorzy dekanalni:

1. Brodnica	ks. Damian Kuna
2. Bierzgłowo	ks. Andrzej Jankowski
3. Chełmno	ks. kan. Jacek Wyrowinski
4. Chełmża	ks. Marcin Nowicki
5. Działdowo	ks. Krzysztof Fidorowicz
6. Golub	ks. Paweł Kubasik
7. Górzno	ks. Marian Kowalski
8. Grudziądz I	ks. Michał Dąbkowski
9. Grudziądz II	ks. kan. Krzysztof Dębiec
10. Jabłonowo Pomorskie	ks. Sławomir Sobierajski
11. Kowalewo Pomorskie	ks. Karol Schmidt
12. Kurzętnik	ks. Maciej Górka
13. Lidzbark	ks. Bogdan Kołodziejczyk
14. Lubawa	ks. Michał Napierała
15. Łasin	ks. kan. Wojciech Kalwig
16. Nowe Miasto Lubawskie	ks. Wojciech Osicki
17. Radzyń Chełmiński	ks. kan. Marek Wysiecki
18. Rybno	ks. kan. Sławomir Skonieczka
19. Toruń I	ks. kan. dr Andrzej Kowalski
20. Toruń II	ks. dr Mariusz Wojnowski

21. Toruń III
22. Toruń IV
23. Unistaw
24. Wąbrzeźno

ks. kan. dr Marian Wróblewski
ks. Leszek Stefański
ks. Mariusz Malinowski
ks. Wojciech Jonik

DZIAŁ URZĘDOWY

I. KOMUNIKATY WYDZIAŁU KATECHETYCZNEGO

1. Podstawowe kierunki realizacji katechezy w Diecezji Toruńskiej:
  - Kształtowanie wśród katechizowanych rozumienia Kościoła i obudzenie świadomości „bycia Kościołem”;
  - Działania zmierzające do angażowania się katechizowanych w życie Kościoła parafialnego;
  - Formacja liturgiczna prowadząca do większego zaangażowania dzieci i młodzieży w liturgię, zwłaszcza eucharystyczną.
2. Indeksy dla przygotowujących się do przyjęcia sakramentu bierzmowania można zamawiać lub kupić w Wydziale Katechetycznym i Duszpasterskim.
3. Zaświadczenia o ukończeniu przygotowania bliższego do małżeństwa i życia w rodzinie dla absolwentów szkół ponadpodstawowych, którzy uczestniczyli w lekcjach religii można pobrać ze strony internetowej Wydziału Katechetycznego (zakładka *Formularze katecheta*).
4. Na stronie ulmowie.pl zostały zamieszczone materiały, w tym **konспекty katechez, dotyczące błogosławionej rodziny Ulmów**. Warto je wykorzystać podczas lekcji religii, zwłaszcza w kontekście peregrynacji relikwii.

II. KALENDARIUM 2023/2024

1. Wizytacje katechetyczne:

- wiosna, lato – dekanat górznieński, kowalewski, bierzgłowski
- w ciągu całego roku szkolnego – nowo zatrudnieni katecheci

Wizytowani katecheci (świeccy, zakonni i duchowni) wypełniają i przekazują dekanalnemu wizytatorowi lub przesyłają do Wydziału Katechetycznego uzupełnione Sprawozdanie katechetyczne na rok szkolny 2023/2024.

2. Pielgrzymka maturzystów do Częstochowy:

- 27 września

3. Spotkanie Diecezjalnej Rady Katechetycznej:

- 27 kwietnia

4. Diecezjalny Konkurs Biblijny „Czytam Pismo Świąte”:

- finał 6 kwietnia w Toruniu

5. Dekanalne dni skupienia:

Każdy katecheta ma obowiązek uczestniczenia w okresie Adwentu i Wielkiego Postu w dniu skupienia w dekanacie, w którym pracuje. Dzień i godzinę spotkania ustala dekanalny wizytator katechetyczny, który jest jego organizatorem.

Plan wielkopostnych dni skupienia dla katechetów – marzec 2024 rok

Dekanat	Miejsce	Data	Godzina rozpoczęcia
Lidzbark	kościół Wąpiersk	28 lutego	17.30
Bierzgłowo	Zamek Bierzgłowski	29 marca	17.30
Grudziądz	kościół pw. św. św. Apostołów Piotra i Pawła „Lotnisko”	7 marca	16.30
Chełmno	kościół Palotyni	14 marca	17.30
Unistaw	kościół Trzebcz	19 marca	16.30

Nowe Miasto Lubawskie	Kościół Mikołajki	20 marca	16.30
Lubawa	kościół pw. św. Jana Apostoła i Michała Archanioła	21 marca	16.30

Plan dnia skupienia:

- o wskazanej godzinie adoracja Najświętszego Sakramentu z możliwością spowiedzi,
- Msza Święta pół godziny później,
- w plebanii lub w salce konferencja ks. dr. Dariusza Kajzera „Misyjność powołania katechety”.

6. Rejonowe Spotkania Katechetyczne:

- 26 sierpnia – Nowe Miasto Lubawskie (parafia pw. św. Tomasza Apostoła)
- 27 sierpnia – Grudziądz (parafia pw. św. Maksymiliana Kolbe)
- 28 sierpnia – Toruń (Wyższe Seminarium Duchowne)

Spotkania rozpoczynają się Mszą Świętą o godz. 10.00. Po niej spotkanie formacyjno-informacyjne. Są to spotkania obowiązkowe, należy przyjechać na jedno z nich.

DZIAŁ FORMACYJNY

dk. prof. dr hab. Waldemar Rozynekowski – Wydział Nauk Historycznych UMK; wicedyrektor Wydziału Duszpasterskiego Kurii Diecezjalnej Toruńskiej

I. BŁOGOSŁAWIONY STEFAN WINCENTY FRELICHOWSKI (1913–1945)

„O Boże, dziękuję Ci z całego serca za moich rodziców chrześcijańskich”

Stefan Wincenty Frelichowski urodził się 22 stycznia 1913 r. w Chełmży. 29 stycznia został ochrzczony, nadano mu dwa imiona: Stefan Wincenty. Nie znamy motywów wyboru pierwszego imienia. Drugie imię, Wincenty, pochodzi stąd, że urodził się we wspomnienie św. Wincentego z Saragossy (zm. 304 r.). Ten święty diakon, posługujący pośród ubogich, który zginął śmiercią męczeńską, jest od starożytności jednym z najbardziej znanych świętych w Kościele. Dodajmy, że to drugie imię tak bardzo przyłgnęło do późniejszego błogosławionego, że w rodzinie oraz pośród znajomych i przyjaciół często nazywano go Wickiem.

Rodzicami Stefana byli: Ludwik Frelichowski (1883–1957) i Marta (1886–1965) z domu Olszewska. Rodzina Frelichowskich mieszkała w Chełmży w kamienicy położonej niedaleko rynku, przy ul. Chełmińskiej 5. Ojciec z zawodu był mistrzem piekarskim, prowadził piekarnię wraz ze sklepem, które były dla rodziny źródłem utrzymania. Stefan miał pięcioro rodzeństwa, dwóch starszych braci: Czesława (1909–1930) oraz Leonarda (1911–1940) – w domu mówiono na niego Leszek oraz trzy młodsze siostry: Eleonorę (1916–1986), Stefanię (1919–1948) oraz Marcjannę (1926–2003).

W swoich zapiskach tak scharakteryzował rodziców: „O Boże, dziękuję Ci z całego serca za moich rodziców chrześcijańskich. Dziękuję Ci za Matkę, która mnie zawsze do Ciebie prowadziła i w duszę pierwsze ziarna miłości dla Ciebie wsiąta. Dziękuję Ci Boże, za mego ojca tak czynnego, we wszystkim zaradnego, pracującego aż do starzenia swych sił. Dającego nam wzór miłości dla bliźnich, dla dzieci,

dla życia. Dziękuję Ci Boże, bo nie umiem ich przymiotów wyrazić, ale głęboko tkwią mi w duszy. A dom rodzinny, błogi ten dom, ileż dał radości i ukochania Ciebie Boże. Te modlitwy wspólne, te różańce, litanie w Wielkim Poście itd. Boże mój, dziękuję Ci”.

„Czuję bowiem, że harcerstwo, to jednak ma idealne zasady i idee”

Stefan wstąpił w szeregi harcerstwa, a dokładnie do 2. Drużyny Harcerskiej im. Zawiszy Czarnego działającej w Chełmży 21 marca 1927 r. 24 czerwca tego samego roku zaliczył próbę na stopień młodzika, a w dwa dni później złożył przyrzeczenie harcerskie.

Odniesienie do harcerstwa znajdujemy w prowadzonym przez niego *Pamiętniku*. Ważny wpis dotyczący jego obecności w tej organizacji spotykamy pod datą 16 stycznia 1930 r.: „Ja sam wierzę mocno, że państwo, którego wszyscy obywatele byłiby harcerzami, byłoby najpotężniejszym ze wszystkich. Harcerstwo bowiem, a polskie szczególnie, ma takie środki, pomoce, że kto przejdzie przez jego szkołę, to jest typem człowieka, jakiego nam teraz potrzeba. A już najdziwniejszą, ale najlepszą jest idea harcerstwa: wychowanie młodzieży przez młodzież. I ja sam, jak długo tylko będę mógł, co daj Boże, aby zawsze było, będę harcerzem i nigdy dla niego pracować i go popierać nie przestanę. Czuwaj!”.

Z harcerstwem związany był Stefan także w seminarium. W Pelplinie od 1926 r. działało Starszoharcerskie Zrzeszenie Kleryków. Do niego to, być może już jesienią 1931 r. dołączył kleryk Stefan. W latach 1933–1936, do momentu jego rozwiązania, Stefan był kometantem kręgu. Pozostał czynnym harcerzem także po święceniach. Kiedy od 1 lipca 1938 r. pełnił posługę wikariusza przy kościele parafialnym pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Toruniu, szybko odnalazł się w środowisku harcerskim. Można powiedzieć, że stanowiło ono istotną część jego posługi kapłańskiej. Za pozwoleniem biskupa objął funkcję kapelana Chorągwi Pomorskiej, działał także w ruchu starszoharcerskim.

„Jestem twym dzieckiem Maryjo”

Na drugim roku seminarium w Pelplinie kleryk Stefan, czyniąc notatki po przeczytaniu kolejnego fragmentu Ewangelii według św.

Łukasza, pod datą 7 grudnia 1932 r., napisał tak: „Jestem twym dzieckiem, Maryjo. Sodalis Marianus sum. Tobie się, Matko, uroczyscie oddałem i za Matkę wybrałem”.

To sodalicyjne przyłgnięcie do Maryi, wyrażone w okresie przygotowania do kapłaństwa, to tylko jeden z obrazów ilustrujących głęboką więź ks. Stefana z Matką Bożą. Odwołajmy się do przywołanego wątku sodalicyjnego ks. Stefana, a dokładnie do jego genezy. 26 maja 1927 r. Stefan, będąc uczniem czwartej klasy gimnazjum, został przyjęty do Sodalicji Mariańskiej. Jak czytamy na zachowanym dyplomie, była to sodalicja uczniów gimnazjalnych pod wezwaniem Najświętszej Maryi Panny Królowej Korony Polskiej i św. Stanisława Kostki. Przypomnijmy, że celem sodalicji było: „przez szczególniejszą część Najświętszej Panny wyrobić w każdym stanie zastęp ludzi dzielnych, duchem Chrystusowym na wskroś przejętych, aby przez nich uświęcić poszczególne stany, a przez te stany społeczeństwo całe”.

Mimo że sodalicje nie stroniły od działalności apostołskiej, to jednak jako główny cel stawiały doskonalenie wewnętrzne oraz formację duchową swoich członków. W takim więc środowisku maryjnym od 14 roku życia wzrastał i formował się przyszły błogosławiony i to między innymi dzięki sodalicji pozostał do końca swojego życia wiernym dzieckiem Maryi.

Kleryk Stefan, będąc na pierwszym roku w seminarium w Pelplinie, a więc rozpoczynając swoją formację do kapłaństwa, w *Pamiętniku* zapisał tak: „O Matko moja, Maryjo. Ciebie obieram dzisiaj za moją Panią. Ty bądź ze mną. Proszę Cię, uproś mi u Syna Twego, prawdziwą pobożność płynącą z serca. Za Patronkę życia obieram Maryję. Przed udaniem się na spoczynek odmówię dziesiątkę Różańca”.

W poszukiwaniu woli Bożej

Jesienią 1931 r. Stefan przekroczył próg seminarium duchownego diecezji chełmińskiej, które znajdowało się w Pelplinie. Dzięki zachowanym tekstom Stefana, zapisanych w prowadzonym *Pamiętniku* oraz w notatkach będących echem przeczytanych fragmentów z Ewangelii według św. Łukasza, poznamy wewnętrzny świat młodego człowieka.

W notatkach duchowych Stefan często pisał o kapłaństwie, w tych momentach zapewne myślał o swoim przyszłym powołaniu. Czytając jego słowa widzimy wyraźnie, że był baczny i krytycznym obserwatorem życia kapłańskiego.

W *Pamiętniku* pod datą 25 kwietnia 1932 r. zapisał: „Kapłan dzisiaj stał się wygodniem. Nie tyle żeby żył wygodnie. Może nawet nie, ale wygodniem przez to, że stracił w sobie ducha apostołstwa, stracił poznanie swego celu. On ma zdobywać dusze, przyciągać je do siebie, zdobywać dla Chrystusa. On ma wyjść po dusze. Szukać ich po zaułkach i suterynach, szukać ich po salonach i pałacach. Szukać ich po domach mieszczan i chatach kmieci. Szukać, przyprowadzić do Pana i tam im otworzyć skarby religii. Kapłan zaś dzisiaj siedzi i czeka na dusze. [...] Tu kapłan powinien być apostołem. Tu iść, tu nie spoczywać ani na chwilę. Na czele ugruntowanych wiernych, którzy dadzą przykład, kim jest chrześcijanin, kapłan niech idzie po dusze, a nie czeka na dusze i pieniądze. Tak więc kapłaństwo dzisiaj przeważnie straciło swój ideał. Zniżyło stan kapłański z powołania do zwykłego zawodu”.

Kiedy w kwietniu 1933 r. rozważał fragment Ewangelii według św. Łukasza o ukrzyżowaniu Jezusa, tak napisał: „Życie kapłana winno być ukrzyżowaniem. Powinien ukrzyżować, przybić wolę swą gwoździem posłuszeństwa, ciało – gwoździem czystości, mienie – gwoździem ubóstwa. Przez to oderwie się od ziemi. Przez to bliżej do nieba przyjdzie, choć mu to będzie ból, trudności, umartwianie sprawiało... [...] Pociągnij mnie, Panie, w Twoje ramiona. Utul, przytul mnie Panie do Twych piersi, do serca Twego. Niech miłość i pokora Twoja przejdzie w serce moje, jak papier przytknięty do oliwy”.

„Przez krzyż cierpienie i życia szarego”

W niedzielę 14 marca 1937 r. diakon Stefan Frelichowski otrzymał z rąk biskupa chełmińskiego Stanisława Wojciecha Okoniewskiego w katedrze w Pelplinie święcenia prezbiteratu. Następnego dnia odprawił w rodzinnej Chełmży tak zwaną mszę świętą prymicyjną. Na obrazku prymicyjnym umieścił słowa: „Przez krzyż cierpienie i życia szarego – z Chrystusem – do chwały zmartwychwstania”.

Słowa: krzyż, cierpienie, codzienność, wiara w zmartwychwstanie, opisują bardzo dobrze życie i postugę kapłańską ks. Stefana.

Mówią też o jego duchowości, będącej owocem przeżywanej na co dzień relacji z Chrystusem. Dodajmy jeszcze, że jeden z przygotowanych przez niego obrazków prymicyjnych przedstawia scenę modlitwy Jezusa w Ogrójcu. Znając dalsze koleje życia ks. Stefana, możemy odczytać ten wizerunek jako swoiste proroctwo dotyczące jego życia. Przypomnijmy, że postęga kapłańska ks. Stefana trwała tylko niespełna osiem lat, z czego prawie dwie trzecie tego czasu spędził on w więzieniach i obozach koncentracyjnych.

Bezpośrednio po święceniach ks. Stefan pełnił najpierw funkcje kapelana i sekretarza biskupa Stanisława Okoniewskiego. Od początku 1938 r., przez kilka miesięcy postęgiwał jako wikariusz w parafii Trójcy Świętej w Wejherowie. Następnie na pewien czas powrócił do Pelplina. Z dniem 1 lipca 1938 r. rozpoczął postęgę jako wikariusz w parafii Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Toruniu.

W pierwszych miesiącach wojny

1 września 1939 r. wybuchła II wojna światowa. Zaczął się szczególnie trudny czas. Wielu kapłanów i wiernych świeckich poniosło męczeńską śmierć, zamordowano ich już w pierwszych dniach wojny lub zamęczono w kolejnych miesiącach w więzieniach i obozach koncentracyjnych. Przypomnijmy, że pierwszy dzień wojny przypadł w pierwszy piątek miesiąca. Ksiądz Stefan postęgiwał więc tamtego dnia przede wszystkim w konfesjonale. Zapewne nie przypuszczał, że sakrament pojednania będzie jednym z głównych, którym będzie służył podczas wojny. On też nada pewien rys jego duchowości i tożsamości podczas tego trudnego czasu. Jego siostra Marcjanna tak wspominała pierwszy dzień wojny: „Tego dnia Wicek przyszedł do naszego domu razem z ks. Janem Mykowskim i ks. Janem Mantheyem. W domu wisiał obraz Najświętszego Serca Jezusowego. Wicek podszedł do niego i poświęcił całą naszą rodzinę Sercu Jezusowemu. Tego dnia wszyscy byliśmy u spowiedzi i Komunii św.”

Księdza Stefana aresztowano już w pierwszych dniach wojny, dokładnie 11 września 1939 r. Po kilku dniach został jednak zwolniony. Drugi raz ks. Stefan trafił do więzienia 19 października 1939 r. Przywołajmy kilka myśli o ks. Stefanie z okresu jego uwięzienia w Forcie

VII, które zamieścił w swoich wspomnieniach współwięźniów ks. Wojciech Gajdus, proboszcz podtoruńskiej parafii w Nawrze:

- „Modlili się wszyscy lub prawie wszyscy. A ci, którzy dawno o pacierzu zapomnieli lub go zarzucili, wsłuchiwali się w szepty pacierzowe towarzyszy, leżąc wieczorem na barłogu. Po praktyce rannych i wieczornych pacierzy, wprowadził ks. Stefan Wincenty Frelichowski, przyjaciel wszystkich, niezmordowany pocieszyciel słabych duchem, mąż modlitwy – niedzielne Msze recytowane. Niezapomniane to Msze”.
- „Większa część więźniów z radością powitała możliwość wyświadczenia się. Była to zasługa ks. Stefana Frelichowskiego. Począł on słuchać spowiedzi wpierw pojedynczych współwięźniów, a zachęcony powodzeniem zorganizował wspólną spowiedź dla więźniów poszczególnych cel. Nie przeczuwał ten dzielny kapłan, że dla wielu więźniów była to ostatnia spowiedź w życiu, spowiedź przedśmiertna”.

8 stycznia 1940 r. ks. Stefan został przewieziony wraz z innymi więźniami do obozu przejściowego w Gdańsku w dzielnicy Nowy Port, a 10 stycznia do położonego nad Mierzeją Wiślaną obozu w miejscowości Stutthof. Obóz ten został założony na początku wojny. Pierwsi więźniowie pojawili się w nim już 2 września 1939 r. Stał się on głównym miejscem eksterminacji ludności polskiej z całego Pomorza. Podczas lat okupacji więziono tam w sumie przedstawicieli aż 28 narodowości. Przez obóz przeszło około 110 tys. więźniów, z czego w różnych okolicznościach zginęło około 65 tys. osób. Od 1942 r. miejsce to miało status obozu koncentracyjnego. Na początku 1940 r. w obozie więziono wielu duchownych diecezji chełmińskiej. Jednym z nich był ks. Stefan.

Tak rozpoczął się okres jego pięcioletniego życia obozowego. Przebywającym w więzieniach i obozach księżom, w tym ks. Stefanowi, doskwierał szczególnie brak możliwości sprawowania Eucharystii. I tu dotykamy zarówno gorliwości, jak i swoistej zaradności ks. Stefana. Odwołajmy się do wspomnień przywołanego już współwięźnia ks. Wojciecha Gajdusa: „Niestrudzony ceremoniarz wielkotygodniowy, Ks. Wicek Frelichowski dumał o czymś głęboko i frasobliwie. Od kilku dni prowadził jakieś tajemne rokowania z przemysłnikami

chodzącymi codziennie do tartaku. Co popołudnie wyglądał ich niecierpliwie i wreszcie w środę Wielkiego Tygodnia na chwilę rozmarzczyło się jego zafrasowane czoło. Z radością i dumą pokazuje swym sąsiadom i powiernikom dwie małe pszenne bułki, zawinięte troskliwie w białą płócienną chustkę... Od rana też czyści skrupulatnie małą szklankę i tę spowija, jakby skarb jakiś, w inną chustkę. Spojrzeliśmy na siebie. Bez słów. Zrozumieliśmy szalony pomysł. Głębokie oddechy. Myśli gonią jedna drugą. Czyżby to było możliwe? Czyżby udać się to mogło tu, w tym miejscu tak strzeżonym? Nikt jemu słowa nie powiedział głośnego. Ważymy w sobie wszystkie za i przeciw. Wreszcie szepc: A wino? Wicek niezrażony podnosi swe oczy na pytającego. Myślałem o tym – szepcze”.

Tęsknili za nim chorzy i umierający

Przebywając w obozie w Dachau, ks. Stefan bardzo często towarzyszył chorym i umierającym. Ksiądz Bernard Czaplinski tak wspominał przyjaciela: „Zachodził też na rewir, gdzie za nim tęsknili chorzy i umierający. W tej też pracy usługowej dla chorych znalazł śmierć swoją. Rewir przy końcu 1944 roku coraz bardziej powiększano, coraz nowe bloki przeznaczano dla chorych, bo zewsząd przywożono transporty inwalidów i nędzarzy, w naszym zaś obozie panował tyfus plamisty i brzuszny. W tym powiększonym rewirze nikt się nie zajmował chorymi: nie było dla nich ani lekarstw, ani lepszego jedzenia, a pozostawieni sobie, marli setkami dziennie”.

Współwięzień, ks. Władysław Górski, tak po wojnie wspominał obecność ks. Stefana w obozie: „Znano go w całym obozie wśród Polaków, kim był i co robił, a że pojmował swój pobyt w obozie jako wolę Bożą, i że w tych warunkach z narażeniem własnego życia trzeba pełnić duszpasterstwo, więc je pełnił i przy pracy i po pracy, spieszył do szpitala, gdzie miał swoich znajomych pielęgniarzy wierzących katolików, którzy wskazywali mu chorych i umierających, których na śmierć trzeba przygotować. Tam w szpitalu zdobywał i aspirynę, i maści, płacąc często swoją porcją chleba czy papierosami, które kupował u kolegów, a gdy ich nie miał, prosił o nie, by mieć za co lekarstwo kupić dla chorych. Jak często odmawiał sobie tego kawałka chleba przy kolacji, zadawałając się wodnistą zupką lub oddawał kolegom

umierającym z głodu parę kartofli, które zdobył od kolegów, którzy w kuchni pracowali i tam do syta przy pracy się najedli, a obiadowe porcje kartofli wynosili na obóz, z których ks. Wicek korzystał, by ratować nas w czasie głodu. Wielu z nas, księża, zawdzięcza mu wiele; wielu z tych, którzy ten koszmar nędzy i głodu w Stutthofie, w Sachsenhausen i Dachau pamięta tę pracę charytatywną ks. Wicka”.

Obozowy „caritas”

W obozie w Dachau ks. Stefan był jednym ze współorganizatorów obozowego „caritasu”. A więc był jednym z tych, którzy różnymi drogami pozyskiwali żywność, a następnie dzielił się nią z tymi, którzy jej najbardziej potrzebowali. Było to możliwe szczególnie w latach 1943–1944, kiedy to duchowni polscy otrzymywali dużo paczek z żywnością, więcej niż inne grupy więźniów. Świeccy otrzymywali paczki przede wszystkim od krewnych i znajomych, natomiast duchownych oprócz rodzin wspierały parafie, czy wspólnoty zakonne.

Obozowy „caritas” ks. Stefan współtworzył głównie wraz ze swoimi przyjaciółmi. Jednym z nich był jego przyjaciel, ks. Bernard Czaplinski. Pisząc po wojnie wspomnienia o ks. Stefanie jedną z części tekstu, nieprzypadkowo zatytułował: „*Caritas*” Bloku 28. Odwołajmy się do jego słów: „O tej sprawie trzeba także kilka słów powiedzieć. Była to bowiem inicjatywa Wicka i jego najukochańsze dzieło, jeśli tak można powiedzieć. [...] Poprawił się nasz los, gdy zezwolono na otrzymywanie paczek z kraju. Polskie, katolickie społeczeństwo w kraju zdało też swój egzamin: o księżach swoich wierni tak bardzo pamiętali. I tu trzeba wszystkim serdecznie i publicznie podziękować. Śmierć naszych kolegów, modlitwa i pomoc od naszych rodzin i przyjaciół – to bramy obozów koncentracyjnych, przez które żywi wyszliśmy na wolność. Pamiętano o nas w kraju, więc my ze swej strony zmuszeni byliśmy pamiętać o biedniejszych w obozie. Powstał więc «Caritas» i pracował sposobem przyjętym w «Caritasie» krajowym. Wyszukiwało się tych Polaków, którzy znikąd nie mieli pomocy. Chorym, a zwłaszcza ofiarom nalotów amerykańsko-angielskich niesiono do rewiru lekarstwa i żywność. Aby Bóg nas w tej pracy wspierał, odbywaliśmy raz w tygodniu zebrania, na których Wicek wskazywał cele na tydzień najbliższy i odmawiał modlitwy”.

Jasny promień w Dachau

Pośród licznych wspomnień o ks. Stefanie z okresu obozowego spotykamy także świadectwo ks. Franciszka Korszyńskiego (1893–1962), po wojnie biskupa pomocniczego diecezji wrocławskiej. Jemu udało się przeżyć obóz w Dachau. Swoje wspomnienia z okresu wojny zatytułował *Jasne promienie w Dachau*. Jednym z tych jasnych promieni w obozie koncentracyjnym był dla niego ks. Stefan. Przytoczmy jego słowa: „Promieniem, który po ks. biskupie Kozalu najsilniej jaśniał i najskuteczniej rozpraszał ciemności naszego obozowego życia w Dachau, był niewątpliwie ks. Stefan Frelichowski, kapłan diecezji chełmińskiej. [...] Ks. Stefan miał bowiem niezwykły dar serdecznego podchodzenia do wszystkich, z którymi obcował, a zwłaszcza do chorych. Przywitał się, zamienił parę słów, wreszcie siadał, bo zawiązywała się rozmowa sympatyczna, serdeczna, a taką rozmowę trudno przerywać prędko. Gdy więc pozwalały okoliczności, ks. Stefan pobyt przy chorym i dłuższy czas, osładzając mu swą rozmową cierpienia i nieznacznie myśl jego kierując do spraw duszy, do spraw wieczności... Niemal zawsze wytwarzała się między chorym a nim atmosfera serdeczności i zaufania, a w tej atmosferze chory prosił o spowiedź świętą. I to nieraz można było widzieć kapłana, siedzącego u wezgłowia chorego, opierającego swoją głowę o jego głowę i udzielającego biednemu, ciężko choremu więźniowi sakramentu pojednania z Bogiem”.

Śmierć

W końcu listopada 1944 r. zaczęła się szerzyć w obozie w Dachau epidemia tyfusu plamistego, połączona z krwawą biegunką. Chorych więźniów starano się jak najszczelniej izolować od reszty obozu, tworząc „tyfusowe baraki śmierci”. Stan chorych był najczęściej beznadziejny, umierali oni szybko, pozbawieni pomocy i lekarstw. Mimo surowych zakazów ks. Stefan od początku śpieszył z kapłańską postugą umierającym współwięźniom. Po pewnym czasie ks. Stefan sam się zaraził i zmarł. Przyjmuje się, że zmarł 23 lutego 1945 r.

W drodze na ołtarze

W 1961 r. w diecezji chełmińskiej podjęto decyzję o rozpoczęciu starań zmierzających do wszczęcia procesu beatyfikacyjnego ks. Ste-

fana. 7 marca 1963 r. prymas Polski Stefan Wyszyński pozwolił na rozpoczęcie procesu informacyjnego. Po powstaniu w 1992 r. diecezji toruńskiej, pierwszy jej pasterz biskup Andrzej Suski przejął jurysdykcję w sprawie procesu beatyfikacyjnego. 18 lutego 1995 r. miało miejsce zamknięcie dochodzenia diecezjalnego. Ksiądz Stefan Wincenty Frelichowski został zaliczony w poczet błogostawionych przez Ojca Świętego Jana Pawła II podczas jego pielgrzymki do Torunia, która miała miejsce 7 czerwca 1999 r. Ważny moment w rozwoju kultu błogostawionego miał miejsce 22 lutego 2003 r. Tego dnia bł. ks. Stefan został ogłoszony patronem u Boga polskich harcerzy.

Bibliografia

- *Błogostawiony ks. Stefan Wincenty Frelichowski, Kazania, konferencje, artykuły*, oprac. M. Wróblewski, Toruń 2009.
- *Błogostawiony ks. Stefan Wincenty Frelichowski, Pamiętnik*, red. W. Miszewski, J. Grodzicka, W. Rozyrkowski, D. Żurański, Toruń 2003.
- *Błogostawiony ks. Stefan Wincenty Frelichowski, Rozważania na tle Ewangelii*, oprac. W. Rozyrkowski, wydanie II, Toruń 2019.
- *Korespondencja obozowa bł. ks. Stefana Wincentego Frelichowskiego z lat 1940–1945*, tł. i oprac. s. S.A. Hayward, Toruń 2017.
- Nadolny A., *Słownik biograficzny kapłanów wyświęconych w latach 1921–1945 pracujących w diecezji chełmińskiej*, Pelplin 2021.
- Ormiński H., *Sługa Boży ksiądz Stefan Wincenty Frelichowski*, Kartuzy 1995.
- Piszcz E., *Sługa Boży Wincenty Frelichowski*, [w:] *Polscy święci*, t. 12, red. Joachim Bar, Warszawa 1987, s. 199–222.
- Podlaszewska K., *Sługa Boży ks. Stefan Wincenty Frelichowski (1913–1945)*, Toruń 1998.
- Rozyrkowski W., *Bł. ks. Stefan Wincenty Frelichowski (1913–1945): harcerz, kapłan, męczennik, błogostawiony*, [w:] *Słownik Biograficzny Powiatu Toruńskiego*, t. 4, red. M. Krotofil, W. Rozyrkowski, Toruń 2019, s. 44–59.
- Rozyrkowski W., *Błogostawiony ks. Stefan Wincenty Frelichowski (1913–1945)*, [w:] *Dioecesis nostrae patroni*, red. J. Raczkowski, Toruń 2022, s. 157–176.

- Rozyrkowski W., *Co mi to da dla wieczności? O błogostawionym księdzu Stefanie Wincentym Frelichowskim (1913–1945)*, Pelplin 2021.
- Rozyrkowski W., *Radosnym Panie! O bł. ks. Stefanie Wincentym Frelichowskim*, Toruń 2004.
- Rozyrkowski, W., *Ks. Stefan Wincenty Frelichowski (1913–1945) – więzień Okrągłaka i Fortu VII*, [w:] *Roczniki Księdza Jerzego*, t. 7, *Męczeństwo mieszkańców Pomorza w XX wieku*, red. W. Polak, W. Rozyrkowski, S. Sz wajca, Toruń–Górsk 2022, s. 7–21.
- Wielgoszewski W., *Ocalić od zapomnienia. Duchowni diecezji chełmińskiej XIII–XX wiek*, Toruń 2019.
- *Wspomnienia o bł. ks. Stefanie Wincentym Frelichowskim*, oprac. R. Zadura, Toruń 2009.
- Zadura R., *Błogostawiony ks. Stefan Wincenty Frelichowski (1913–1945). Biografia*, Toruń 2006.

ks. dr Dariusz Kajzer – Dyrektor Papieskich Dzieł Misyjnych
Diecezji Toruńskiej

II. ŚWIĘTY JAN PAWEŁ II – WIELKI MISJONARZ

Papież Jan Paweł II został nazwany „papieżem-pielgrzymem”, „papieżem-misjonarzem” i „papieżem-ewangelizatorem”, który śladem św. Pawła Apostoła „stał się wszystkim dla wszystkich”. Ojciec Święty spalił się w gorącym pragnieniu niesienia Ewangelii Chrystusa na krańce świata i otwierania Mu granic ludzkich serc.

To pragnienie dzielenia się Chrystusem wyraził już podczas inauguracji swego pontyfikatu, która przypadła na Światowy Dzień Misyjny. Apelował wtedy do wszystkich: „Otwórzcie drzwi Chrystusowi!”. W orędziach wydawanych z okazji Światowego Dnia Misyjnego św. Jan Paweł II uczył, że Kościół jest wspólnotą powołanych do dzielenia się wiarą. To powołanie obejmuje zarówno przestrzeń życia osobistego, rodzinę i najbliższe środowisko, jak i troskę o głoszenie Ewangelii wszystkim narodom, zwłaszcza tym, które nie słyszały o Chrystusie. „W obecnym czasie, czasie łaski i miłosierdzia, szczególnie mocno odczuwam, że należy zaangażować wszystkie siły Kościoła w nową ewangelizację i w misję *ad gentes*. Żaden chrześcijanin, żadna instytucja Kościoła nie może uchylać się od najważniejszego obowiązku głoszenia Chrystusa wszystkim narodom (por. *Redemptoris missio*, 3). Nikt nie powinien czuć się zwolniony z powinności współpracy z misją Chrystusa, która nieustannie trwa w Kościele. Przeciwnie, szczególnie aktualne jest dziś wezwanie Jezusa: «Idźcie i wy do winnicy» (Mt 20,7) (Jan Paweł II, *Orędzie na Światowy Dzień Misyjny* 2000 r., nr 2–5).

Święty Jan Paweł II przypominał o „wartości, jaką jest powszechność powołania misyjnego, oznaczająca, że wszyscy bez wyjątku powinni ofiarnie współpracować z misją Kościoła; wreszcie wartości modlitwy, ofiary cierpienia i świadectwa życia jako elementów o podstawowym znaczeniu dla misji, a dostępnych dla wszystkich dzieci Bożych” (Jan Paweł II, *Orędzie na Światowy Dzień Misyjny* 1998 r., nr 7). W tym samym orędziu uczył o wartości powołania misyjnego, apelując: „Korzystam zatem ze sposobności, aby raz jeszcze zwrócić

się z wezwaniem do wszystkich, zwłaszcza młodych, którzy uczestniczą czynnie w życiu Kościoła: «Misja (...) nie została jeszcze bynajmniej wypełniona do końca» – pisałem w encyklice *Redemptoris missio* (n. 1); dlatego trzeba iść za głosem Chrystusa, który także dzisiaj woła: «Pójdźcie za Mną, a uczynię was rybakami ludzi» (Mt 4,19). Nie lękajcie się! Otwórzcie Chrystusowi drzwi swojego serca i swojego życia! Włączcie się w misję głoszenia Królestwa Bożego: po to właśnie Chrystus «został postany» (por. Łk 4,43) i to samo postannictwo przekazał swoim uczniom we wszystkich epokach. Bóg, który nie pozwala się prześcignąć w hojności, wynagrodzi wam stokrotnie i da wam życie wieczne (por. Mt 19,29).

Trudno podsumować pracowite lata pontyfikatu Jana Pawła II. Niezliczona ilość spotkań, audiencji, podróży apostolskich, katechez i dokumentów ukazuje papieża jako niestrudzonego świadka wiary, gorliwie dzielącego się nią z innymi. W wielu z tych wystąpień i pouczeń papieskich znajdujemy tematykę misyjną.

Spośród katechez na audiencjach generalnych, głoszonych od 5 kwietnia do 21 czerwca 1995 r. Ojciec Święty poświęcił misjom 9 katechez. Papież odbył 104 podróże apostolskie odwiedzając 129 krajów i 617 miast. Podczas tych wypraw wygłosił 2382 przemówienia i homilie i pokonał 1 162 615 km.

Przygotowując się do Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 Ojciec Święty zwołał synody poświęcone aktualnej sytuacji na różnych kontynentach, wsłuchując się w głos biskupów z Azji, Afryki, Europy, Ameryki i Oceanii. Owocem tych synodów były adhortacje apostolskie poświęcone sytuacji Kościoła na poszczególnych kontynentach. Wśród 1641 błogosławionych i świętych, których papież wyniósł do chwały ołtarzy, byli liczni misjonarze i członkowie młodych Kościołów.

Jan Paweł II chciał ożywić i umocnić ducha misyjnego w Kościele. Zwracał uwagę na aktualność misji we współczesnym świecie. Dał temu wyraz w encyklice „*Redemptoris missio*” z 7 grudnia 1990 r. Pisał: „Misja Chrystusa Odkupiciela, powierzona Kościołowi, nie została jeszcze bynajmniej wypełniona do końca. Gdy u schyłku drugiego tysiąclecia od Jego przyjścia obejmujemy spojrzeniem ludzkość, przekonujemy się, że misja Kościoła dopiero się rozpoczyna i że w jej służbie musimy zaangażować wszystkie nasze siły.

To Duch Święty przynagła do głoszenia wielkich dzieł Bożych: «Nie jest dla mnie powodem do chluby to, że głoszę Ewangelię. Świadom jestem ciężącego na mnie obowiązku. Biada mi, gdybym nie głosił Ewangelii!» (2 Kor 9,16). W imieniu całego Kościoła muszę powtórzyć to wołanie świętego Pawła. Od samego początku mojego pontyfikatu zdecydowałem się podróżować aż po krańce ziemi, by dać wyraz tej trosce misyjnej, i właśnie bezpośredni kontakt z ludami, które nie znają Chrystusa, przekonał mnie bardziej, jak pilna jest ta działalność, której poświęcam niniejszą Encyklikę” (Redemptoris missio nr 1). Jan Paweł II widział ogromne znaczenie misji *ad extra* dla całego Kościoła: „W dwadzieścia pięć lat od zakończenia Soboru i od ogłoszenia Dekretu o działalności misyjnej Kościoła *Ad gentes*, w piętnaście lat od Adhortacji Apostolskiej *Evangelii nuntiandi* nieodżałowanej pamięci Papieża Pawła VI pragnę, kontynuując specyficzne Magisterium moich poprzedników, wezwać Kościół do odnowy zaangażowania misyjnego. Jest ono nastawione przede wszystkim na cel wewnętrzny: odnowę wiary i życia chrześcijańskiego. Misje bowiem odnawiają Kościół, wzmacniają wiarę i tożsamość chrześcijańską, dają życiu chrześcijańskiemu nowy entuzjazm i nowe uzasadnienie. Wiara umacnia się, gdy jest przekazywana! Nowa ewangelizacja ludów chrześcijańskich znajdzie natchnienie i oparcie w oddaniu się działalności misyjnej”.

DZIEŁA WSPIERAJĄCE MISJE

Papieskie Dzieła Misyjne

Składają się na nie cztery odrębne gałęzie: Papieskie Dzieło Rozkrzewiania Wiary, Papieskie Dzieło św. Piotra Apostoła, Papieskie Dzieło Misyjne Dzieci oraz Papieska Unia Misyjna. Są narzędziem ewangelizacji pozostającym do dyspozycji papieża. W Kościele powszechnym były one zakładane stopniowo w wiekach XIX i XX, a w Polsce w dwudziestoleciu międzywojennym. Po likwidacji przez komunistów zaczęły odradzać się w latach 60. Mają za cel budzenie świadomości misyjnej, a także konkretną pomoc misjom. Papieskie Dzieła Misyjne podlegają watykańskiej Kongregacji Ewangelizacji Narodów, której prefektem jest obecnie kard. Fernando Filoni. W po-

szczególnych krajach powoływane są ich krajowe struktury. W Polsce jest to Dyrekcja Krajowa PDM, Sekretariat Krajowy i dyrektorzy diecezjalni. Papieskie Dzieła Misyjne w Polsce prowadzą wiele akcji mających na celu po pierwsze popularyzację, a po drugie wspieranie misji – zarówno duchowo, jak i materialnie. Do najbardziej znanych zaliczają się m.in. takie akcje, jak AdoMiS – Adoptuj Misyjnych Seminarzystów, Żywy Różaniec dla Misji czy Misyjne Apostolstwo Chorych.

Dzieło Pomocy „Ad Gentes”

Powołano w 2006 r. na wniosek bp. Wiktora Skworca, ówczesnego przewodniczącego Komisji Episkopatu ds. Misji. Jego celem jest wspieranie działalności ewangelizacyjnej, charytatywnej, medycznej, społecznej i kulturowej, edukacyjnej na terenach misyjnych – prowadzonych przez polskich misjonarzy. Do zadań dzieła należy również animacja i edukacja misyjna wśród polskiego społeczeństwa.

MIVA Polska

MIVA Polska powstała w 2000 r., a jej celem jest pomoc misjonarzom w zakupie środków transportu. Zajmuje się również promocją dzieła misyjnego, a także wspiera działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa na drogach, propagując model kierowcy chrześcijanina. Organizuje co roku Akcję Święty Krzysztof. Promocja misji jest celem organizowanych w różnych polskich miastach Marszy Misyjnych. Największy i najbardziej popularny odbywa się co roku w Tarnowie. Zbiórka na rzecz misji towarzyszy również organizowanym od kilku lat 6 stycznia Orszakom Trzech Króli.

Wydawnictwa i muzea misyjne

Na rynku wydawniczym dostępnych jest kilka tytułów czasopism, które promują ideę misyjności, m.in. „Misjonarz”, „Misjonarze Kombonianie”, „Misje Salezjańskie”, „Echo z Afryki i innych kontynentów”, a także „Posyłam Was” Pallotyńskiej Fundacji Misyjnej „Salvatti” oraz „Misyjne Drogi” oblatów. Papieskie Dzieła Misyjne Dzieci dla najmłodszych wydają z kolei „Świat Misyjny”. W internecie dostępne są również serwisy misyjne, m.in. portal Komisji Misyjnej www.misje.pl, portal

Papieskich Dzieł Misyjnych www.missio.org.pl, pallotyński www.salvatti.pl czy oblacki www.misyjne.pl. W Polsce istnieje też kilka muzeów misyjnych. W Warszawie jest to np. Salezjańskie Muzeum Misyjne. Inne znaleźć można m.in. w Mysłowicach, Polanicy-Zdroju, Pieniężnie, Krośnie, Starej Wsi, a także na Świętym Krzyżu.

W sprawach dotyczących inicjatyw misyjnych i działalności na rzecz misji w Diecezji Toruńskiej, można kontaktować się poprzez adres: darekgr1@tlen.pl.

III. SPRAWOZDANIA KATECHETYCZNE 2023/2024

Na początku każdego roku szkolnego zbierane są od księży proboszczów dane statystyczne dotyczące nauczania religii na terenie Diecezji Toruńskiej. Poniżej są przedstawione wybrane dane zbiorcze z końca września 2023 r. wraz z liczbami z roku poprzedniego.

1. Placówki oświatowe w diecezji w roku szkolnym 2023/2024

rodzaj placówki	liczba ogółem	publiczne				niepubliczne			
		liczba	z pełnym wymiarem katechezy	z niepełnym wymiarem katechezy	bez katechezy	liczba	z pełnym wymiarem katechezy	z niepełnym wymiarem katechezy	bez katechezy
przedszkola	167	147	122	20	5	20	9	6	5
szkoły podstawowe	300	281	248	32	1	19	18	1	
licea ogólnokształcące	39	34	32	2		5	5		
technika	31	31	30	1					
szkoły branżowe I st.	24	24	23	1					
szkoły branżowe II st.	1	1	1						
szkoły specjalne	9	7	7			2		2	
inne)									
RAZEM	571	525	463	56	6	46	32	9	5

2. Placówki katolickie w diecezji w roku szkolnym 2023/2024

rodzaj placówki	liczba
przedszkola	2
szkoły podstawowe	4
licea ogólnokształcące	3
technika	
szkoły branżowe I st.	
szkoły branżowe II st.	
szkoły specjalne	
inne)	
RAZEM	9

3. Liczba uczniów na lekcjach religii:

- w bieżącym roku szkolnym 2023/2024

rodzaj placówki	liczba uczniów w placówkach ogółem	liczba uczniów uczęszczających na religię	procentowo
przedszkola i oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych	13 777	10 990	79,77 %
szkoły podstawowe bez oddziałów przedszkolnych	38 913	34 540	88,76 %
licea ogólnokształcące	11 243	6801	60,49 %
technika	11 192	7560	67,55 %
szkoły branżowe I st.	4646	3339	71,87 %
szkoły branżowe II st.	66	58	87,88 %
szkoły specjalne	1083	998	92,15 %
inne)			
RAZEM	80 920	64 286	79,44

- w poprzednim roku szkolnym 2022/2023

rodzaj placówki	liczba uczniów w placówkach ogółem	liczba uczniów uczęszczających na religię	procentowo
przedszkola i oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych	17 083	13 556	79,35 %
szkoły podstawowe bez oddziałów przedszkolnych	48 188	41 268	85,64 %
licea ogólnokształcące	13 500	8452	62,61 %
technika	13 828	10 070	72,82 %
szkoły branżowe I st.	4235	2983	70,44 %
szkoły branżowe II st.	389	368	94,60 %
szkoły specjalne	1153	1066	92,45 %
inne)	56	30	53,57 %
RAZEM	98 432	77 793	79,03 %

4. Liczba katechetów ogółem w diecezji:

	księża diecezjalni	zakonnicy	alumni/ diakoni	siostry zakonne	świeccy*)	razem
ogólna liczba katechetów w diecezji w roku szkolnym 2023/24	164	16	2	7	M: 74 K: 302 razem: 376	565
ogólna liczba katechetów w diecezji w roku szkolnym 2022/2023	160	24	6	10	M: 66 K: 318 razem: 384	584

*) M – mężczyźni, K – kobiety

5. Katecheci według wieku w roku szkolnym 2023/2024

Wiek	do 30 lat	31–35 lat	36–40 lat	41–45 lat	46–50 lat	51–55 lat	56–60 lat	61+ lat
	40	41	82	91	93	93	128	31

6. Wykształcenie nauczycieli religii w roku szkolnym 2023/2024

	doktor teologii	magister teologii	licencjat kościelny z teologii (po mgr)	licencjat zawodowy z teologii/kolegium teologiczne	studia podyplomowe z teologii	zgodna kuratora (bez wykształcenia)
księża diecezjalni	9	128	64	2		
zakonnicy	1	13	1			
alumni/ diakoni						2
siostry		5	1	1		
świeccy	9	327	20	14	1	5
RAZEM	19	473	86	17	1	7

7. Katecheci według stopnia awansu zawodowego w roku szkolnym 2023/2024

	początkujący	kontraktowi	mianowani	dyplomowani
księża diecezjalni	12	41	71	40
zakonnicy	4	11	1	
alumni/ diakoni	2			
siostry	1		3	3
świeccy	17	39	87	233
RAZEM	36	91	162	276

IV. DORADCY METODYCZNI Z ZAKRESU RELIGII

- **Grudziądz, Ośrodek Doskonalenia i Doradztwa Zawodowego Nauczycieli**, ul. Legionów 2, (www.odn-grudziadz.ehost.pl)
mgr Dorota Thom – dyżur podany na stronie ośrodka,
kontakt: tel. 608 447 860
- **Toruń, Toruński Ośrodek Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli**, ul. Plac Świętej Katarzyny 8 (www.metodycy.torun.pl)
mgr Gabriela Rumińska (przedszkola i szkoły podstawowe) – dyżur podany na stronie ośrodka,
kontakt: m.religia2@metodycy.torun.pl, tel. 692 355 535
mgr Danuta Włoczewska (szkoły ponadpodstawowe) – dyżur podany na stronie ośrodka,
kontakt: m.religia@metodycy.torun.pl, tel. 696 054 506
- **Działdowo, Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Nidzicy**,
ks. mgr Andrzej Midura,
kontakt: poradnianidzica@op.pl, tel. 89 625 31 39

Zachęcamy do zapoznania się z ofertą zaprezentowaną przez metodyków nauczania religii (polecamy szczególnej uwadze katechetom stażystom, kontraktowym oraz ubiegającym się o kolejny awans zawodowy nauczyciela).

DZIAŁ WSPÓLNOTOWY

Barbara Turzyńska-Sarnowska – nauczyciel religii w Szkole Podstawowej nr 18 w Toruniu

I. PIERWSZY PRZEGLĄD JASEŁEK

26 stycznia 2024 r. w Centrum Dialogu Społecznego im. Jana Pawła II w Toruniu odbył się Pierwszy Przegląd Jasełek dla Diecezji Toruńskiej. Przegląd nosił tytuł „A Światłość w ciemności świeci” i dedykowany był dla dzieci ze szkół podstawowych Diecezji Toruńskiej. Celem konkursu była ewangelizacja dzieci poprzez przedstawienia teatralne na temat wydarzeń z historii zbawienia, zachowanie tradycji polskich „jasełek”, ale też budowanie wspólnoty – i rozwój artystyczny dzieci. Wszystkie przybyłe na przegląd dzieci przygotowane zostały przez swoich katechetów. W wyrazisty sposób przedstawiły historię narodzin Jezusa – poprzez pięknie wyuczone role, odpowiednio przygotowany strój, śpiew i grę na instrumentach. Organizatorami przeglądu byli nauczyciele z toruńskich szkół podstawowych – Remigiusz Kajut (SP. 18), Barbara Turzyńska-Sarnowska (SP. 18) oraz Agata Kukawka (JSP. Butterfly). Wszyscy występujący uczniowie otrzymali nagrody w postaci voucherów na warsztaty teatralne w Teatrze Wilama Horzycy, które poprowadzone zostaną przez aktorów z toruńskiego teatru. Nagrody ufundowane zostały przez Diecezję Toruńską. Patronat nad całością wydarzenia objął Wydział Katechetyczny i Duszpasterski Diecezji Toruńskiej. Wydarzenie będzie miało charakter cykliczny i odbywać się będzie co roku.

II. KONKURSY

- **XXVIII Ogólnopolski Konkurs Wiedzy Biblijnej**

Zakres tematyczny XXVIII edycji Ogólnopolskiego Konkursu Wiedzy Biblijnej organizowanego przez Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana” będzie obejmował Księgę Sędziów oraz Dzieje Apostolskie wraz z wprowadzeniami, przypisami i komentarzami oraz słownikiem pojęć.

Lektura Księgi Sędziów i Dziejów Apostolskich pozwoli młodym ludziom odkrywać wartość wspólnoty, która swoją witalność i dynamizm czerpie z mocy Boga. Sędziowie jako wybawcy ludu Izraela są zapowiedzią Jezusa Chrystusa, który jako Zbawiciel ludzkości w mocy Ducha Świętego prowadzi wspólnotę Kościoła po ścieżkach prawdy, świętości i miłości.

Tekstem źródłowym Konkursu jest **Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu** – najnowszy przekład z języków oryginalnych z komentarzem (Edycja Świętego Pawła, 2011).

Organizatorem Ogólnopolskiego Konkursu Wiedzy Biblijnej jest Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana”. Konkurs jest skierowany do uczniów szkół ponadpodstawowych.

Więcej informacji i regulamin konkursu na stronie organizatora www.okwb.pl.

III. ZDRAPKA KOMUNIJNA

Czym jest zdrapka komunijna?

Zdrapka komunijna to specjalnie przygotowana plansza zawierająca zadania wspierające przygotowanie dzieci do sakramentu Pierwszej Komunii Świętej. Zagadnienia są podzielone tematycznie oraz graficznie na dwa okresy. Pierwszy to czas przygotowania do spotkania z Panem Jezusem w Komunii Świętej, który zawiera 15 zadań i drugi okres, obejmujący dzień samej uroczystości oraz czas bezpośrednio po niej, na który przygotowano 6 zadań. Wszystkie zadania ukryte są pod zdrapkami, które dzieci stopniowo odkrywają i realizują. Niektóre z nich mogą wykonać samodzielnie, natomiast inne pozwalają zaangażować się również najbliższym, tak aby czas przygotowań i Pierwszej Komunii Świętej był wyjątkowy dla całej rodziny.

Jak korzystać ze zdrapki?

Część pierwsza obejmująca 15 zadań przeznaczona jest na czas przed Pierwszą Komunią Świętą. Rekomendujemy, aby zdrapywać jedno lub dwa pola tygodniowo. Część druga przeznaczona jest do zdrapania w dniu Pierwszej Komunii Świętej (kielich) oraz kolejne dni Białego Tygodnia... choć ostatecznie zadanie można rozciągnąć na kilka kolejnych miesięcy.

Cena zdrapek jest uzależniona od ilości zamówień. Więcej informacji i zamówienia na stronie <https://zdrapakakomunijna.pl>

IV. PIELGRZYMKA DO GRECJI

Organizujemy pielgrzymkę dla katechetów i nauczycieli do Grecji śladami św. Pawła Apostoła. W programie m.in.: **Ateny, Mykeny, Korynt, Saloniki, Filippi, Delfy, Meteory.**

Termin: 4–11 lipca 2024

Koszty: 4 499 zł + 220 euro

Informacje i zapisy: ks. Mariusz Wojnowski – tel. 508 777 082

Program pielgrzymki

Dzień 1

Przyjazd na Lotnisko Chopina w Warszawie o godz. 8:00, odprawy, przelot do Aten i rozpoczęcie pielgrzymki do Grecji, zwiedzanie z przewodnikiem **Aten**, zwiedzanie antycznych budowli na Akropolu – Propyleje, Świątynia Nike, Partenon, Erechtejon. Następnie zwiedzanie Agory, Wzgórza Aeropag – na którym św. Paweł z Tarsu po wygłoszeniu kazania zyskał swojego pierwszego nawróconego Dionizego Areopagitę, późniejszego biskupa i patrona Aten. Potem transfer do hotelu, kolacja i nocleg.

Dzień 2

Śniadanie, przejazd do hotelu, po drodze postój przy **Kanale Korynckim**, łączącym Morze Egejskie z Morzem Jońskim, zwiedzanie **Argolidy**. Przejazd do **Myken** (słynne mury cyklopie, Lwia Brama, cytadela, groby szybowe i kopułowy Grób Agamemnona). Postój w **Starożytnym Koryncie** – miejscu pobytu i nauczania św. Pawła. Msza święta. Bema św. Pawła. Potem kolacja oraz nocleg w okolicy Delf.

Dzień 3

Po śniadaniu przejazd do **Delf** – serca starożytnej Grecji, gdzie znajdują się wspaniałe zabytki antyczne położone w masywie gór Parnas. Swą sławę Delfy zawdzięczają wyroczni, do której przychodziły pielgrzymki Greków szukających porad w sprawach polityki, wojny, miłości... Zwiedzanie – Marmara (sanktuarium Ateny, Tolos – pocztówkowy symbol Delf); Źródło Kastalskie; Okrąg Święty (ruiny świątyni

Apollina, zrekonstruowany Skarbiec Ateńczyków, teatr na 5 000 widzów, stadion). Przejazd do hotelu w Salonikach, kolacja, nocleg.

Dzień 4

Śniadanie, przejazd do **Kavalii**, gdzie św. Paweł po raz pierwszy postawił stopy w Europie. Przejazd do **Filippi** – kolonii rzymskiej, w której nauczał św. Paweł. Zwiedzanie – teatr rzymski, Via Egnatia, Agora oraz miejsce chrztu Lidii. Powrót do **Salonik** na **wieczorny rejs**. Powrót do hotelu na kolację i nocleg.

Dzień 5

Śniadanie i zwiedzanie **Salonik** – Bazylika Agia Sofia, Rotunda Kościoła św. Demetriusza oraz Łuk Galeriusza, pochodzący z czasów Imperium Rzymskiego. Podróż na południe Grecji, po drodze krótka wizyta w **Verii**, gdzie przebywał św. Paweł. Potem przejazd do **Werginy** – zwiedzanie stanowiska archeologicznego (Lista Światowego Dziedzictwa UNESCO) – Grobowców Królewskich w kurhanie o wysokości 11 i średnicy 110 metrów. W największym z grobowców zachował się m.in. marmurowy sarkofag z larnaksem ze złota, złoty wieniec z żółędzi i liści dębowych oraz złote i żelazne trofea wojenne. Kolacja i nocleg w okolicy Meteorów.

Dzień 6

Po śniadaniu przejazd do **Kalambaki** i zwiedzanie słynnych **Meteorów** – „wiszących klasztorów”, kontakt z życiem mnichów. Przejazd do hotelu w okolicy Aten.

Dzień 7

Śniadanie, dzień przeznaczony na **plażowanie w hotelu na wybrzeżu**, kolacja i nocleg.

Dzień 8

Śniadanie, objazd miasta – Plac Konstytucji, Parlament, Świątynia Zeusa, Stadion Olimpijski. Przejazd na lotnisko w Atenach, wylot do Polski. Zakończenie pielgrzymki do Grecji śladami św. Pawła.

Cena zawiera:

- przelot Warszawa Lotnisko Chopina – Ateny – Warszawa Lotnisko Chopina z bagażem osobistym 45x35x12 cm do 2 kg, kabiny 55x40x23 cm do 8 kg oraz rejestrowanym do 23 kg,
- przejazdu w Grecji autobusem,
- 7 noclegów w hotelach ***/****, pokoje 2/3-osobowe z łazienkami,
- 7 śniadań oraz 7 kolacji,
- opiekę duchową i msze święte,
- opiekę pilota wycieczek,
- obowiązkową składkę na Turystyczny Fundusz Gwarancyjny (10 zł) oraz obowiązkową składkę na Turystyczny Fundusz Pomocowy (10 zł),
- ubezpieczenie w firmie Signal Iduna (KL + choroby przewlekłe 20 000 euro, NNW 15 000 zł, BP 1000 zł),
- opłatę za bilety wstępu do zwiedzanych obiektów wraz z kosztami ich rezerwacji, przewodników lokalnych, opłat wjazdowych, miejscowych i klimatycznych, napiwków dla miejscowej obsługi oraz słuchawek tour audio guide (koszt 220 euro/os., płatne pilotowi na miejscu).

Cena nie zawiera:

- ewentualnej dopłaty do pokoju 1-osobowego (990 zł),
- dojazdu na lotnisko Warszawa Chopin i powrót do miejsca zamieszkania.